

5/2016

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2 •
OIKEUSTAPAUKSET • Korkein oikeus 3 • Korkein hallinto-oikeus 5

Momentti 5/2016

Tämän liitteen ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Asianajajaliitto. Liitteen on toimittanut Talentumin Suomen Laki -toimitus. Momenttiin on koottu yhteenvedo tärkeimmistä lainsäädäntötoimista ja oikeustapauksista.

► VAHVISTETUT LAIT**● Laki maakaaren muuttamisesta (418/2016)**

HE 8/2016 vp
LaVM 2/2016 vp

Laki tulee voimaan 1.6.2017.

Maakaarta muutetaan siten, että uusista kiinnityksistä annetaan vain sähköisiä panttikirjoja. Myös kiinnityksiä muutettaessa kirjaimisviranomaisen muuttaa vanhat kirjalliset panttikirjat sähköiseen muotoon. Vanhoja kirjallisia panttikirjoja ei voi enää siirtymäkauden jälkeen käyttää uuden panttioikeuden perustamiseen. Maakaaren tehdään myös muita muutoksia, jotka muun muassa helpottavat vanhojen kirjallisten panttikirjojen niin sanottua massamuuntamista sähköisiksi. Laki tulee voimaan 1.6.2017. Ennen lain voimaantuloa tehtyihin kiinnityksen vahvistamista ja muuttamista sekä panttikirjan muodon muuttamista koskeviin hakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Panttioikeuteen, joka perustetaan ennen 1.1.2020 luovuttamalla lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annettu kirjallinen panttikirja velkojalle saamisen vakuudeksi, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

● Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016)

HE 22/2016 vp
TaVM 6/2016 vp

Laki tuli voimaan 1.7.2016.

Lailla säädetään taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä. Samalla voimassa oleva valtioneuvoston asetus yritystuen yleisistä ehdoista annettu laki kumotaan. Lain tavoitteena on yhdenmukaistaa ja tehos-

taa tukien käyttöä sekä varmistaa tukien Euroopan unionin valtiontukilainsäädännön mukaisuuden kansallinen ennakoarviointi. Niin sanotut hyvän tuen edellytykset lisätään lainsäädäntöön. Edellytysten täytyminen on arvioitava ennen tukiohjelman tai yksittäisen tuen käyttöön ottoa.

● Laki yhdistyslain muuttamisesta, laki yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta ja laki uskonnonvapauslain muuttamisesta (498–499/2016)

HE 33/2016 vp
LaVM 6/2016 vp

Laki yhdistyslain muuttamisesta ja laki uskonnonvapauslain muuttamisesta tulevat voimaan 1.7.2016. Laki yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Yhdistyslakiin otetaan säännökset viranomaisaloitteisesta toimimattomien yhdistysten rekisteripoistosta. Lisäksi selvennetään yhdistyksen purkamista ja päätöksen pätemättömyyttä sekä helpotetaan rekisteri-ilmoituksia ja yhdistysrekisterin ajan tasalla pitämistä. Lisäksi tehdään vähäisiä teknisiä muutoksia yritys- ja yhteisötietolakiin ja uskonnonvapauslakiin.

● Laki tavaramerkkilain muuttamisesta ja laki rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta (616–617/2016)

TaVM 9/2016 vp
HE 24/2016 vp

Lait tulevat voimaan 1.9.2016.

Tavaramerkkilakia päivitetään vastaamaan voimassaolevan tavaramerkkidirektiivin säännöksiä ja oikeuskäytännön linjauksia. Sääntömuutokset eivät käytännössä muuta oikeustilaa, koska voimassaolevaa lakia on tulkittu direktiivin edellyttämällä tavalla. Muutos

lisää oikeusvarmuutta, kun oikeustila on nykyistä selvemmin luettavissa laista.

► HALLITUKSEN ESITYKSET**● Hallituksen esitys (HE 108/2016 vp) eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi vuodelta 2007 olevan julkisista hankinnoista annetun lain ja vuodelta 2011 olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain. Laissa säädettäisiin edelleen julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaa kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Samassa yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt kattava laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi vuodelta 2007 olevan vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain.

Esitykseen sisältyvien ehdotusten tarkoituksena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä, selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa, parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Ehdotusten tarkoituksena on lisäksi luoda erillisiä kilpailuttamissääntöjä julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeviin järjestelyihin. Esityksellä

pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin uudet julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevat direktiivit. Esityksessä huomioitaisiin myös Euroopan unionin tuomioistuimen julkisia hankintoja koskeva oikeuskäytäntö.

Ehdotettujen lakien sisältö vastaa hankintamenettelyjen, soveltamisalan ja oikeussuojakeinojen osalta pääosin voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä. Direktiiveistä johtuvat keskeisimmät muutokset koskevat uusia kilpailuttamismenettelyjä, hankintojen jakamista osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien huomioimista, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimismahdollisuuksia, hankintamenettelyihin liittyviä sähköisiä viestintävälineitä, kansainvälisiä yhteishankintoja sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä. Julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevalla lailla kevennetäisiin merkittävästi kansallisissa hankinnoissa noudatettavaa menettelyä. Menettelysääntöjen keventämisen johdosta ja avoimen kilpailun turvaamiseksi kansallisiin kynnysarvoihin ehdotetaan tehtäväksi vain maltilliset korotukset. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettaisiin tehtäväksi valvoa erityisesti laittomia suorahankintoja.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikosrekisterilakia siten, että ehdokkaan tai tarjoajan johto- tai vastuuhenkilöä koskeva ote rikosrekisteristä voitaisiin luovuttaa hankintayksikölle käytettäväksi sen arvioimiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa laissa tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste. Esityksessä muutettaisiin myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia siten, että asianosaisella ei olisi enää salassapitosäännösten estämättä oikeutta saada tietoa sellaisesta tekijästä, jota on käytetty tarjousten vertailussa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan hankintalainsäädännön uudistuksesta johtuvia vähäisiä tarkistuksia 13 muuhun lakiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

● **Hallituksen esitys (HE 115/2016 vp) eduskunnalle laiksi**

tuomioistuinten ulkopuolista rikosasioiden käsittelyä koskevan uudistuksen voimaantulon ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tuomioistuinten ulkopuolella tapahtuvaa rikosasioiden käsittelyä koskevan uudistuksen voimaantulon ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Sillä saatettaisiin voimaan rangaistusmääräys- ja rikesakomenettelyt korvaava sakon ja rikesakon määräämisestä vuonna 2010 annetussa laissa säädetty menettely. Lisäksi lailla pantaisiin voimaan eräät muut uudistukseen liittyvät lait, joiden mukaan niiden voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Osaa uudistukseen liittyvistä laeista ei myöhempien lainsäädäntömuutosten vuoksi pantaisi voimaan, vaan ne kumottaisiin uudistukseen liittyvän lainsäädännön tarkistamiseksi annettavilla laeilla. Osasta kumottavista laeista annettaisiin uudet asiallisesti samansisältöiset ehdotukset.

Voimaantulolaki ja muut ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016.

➔ KORKEIN OIKEUS

KKO:2016:37

Avioliitto – Omistusoikeus avioliitossa – Omaisuuden ositus

Puolisoiden yhteisessä käytössä olleen kesämökkikiinteistön kaupakirjan mukaan ostajana oli yksin mies. Puolisot olivat osallistuneet yhdessä kiinteistön hankkimista koskeviin toimiin ja kaupan rahoittamiseen. Vaimo vaati osituksessa, että hänen katsotaan omistavan puolet kiinteistöstä.

Puolisot olivat hyväksyneet kiinteistönkaupan tehtäväksi niin, että ostajana oli yksin mies. He olivat siten kaupantekohetkellä tietoisesti ja tarkoituksellisesti toimineet niin, että mies tuli yksin kiinteistön omistajaksi. Tämän vuoksi Korkein oikeus katsoi, ettei vaimo ollut osoittanut puolisoiden tarkoituksena olleen hankkia kiinteistö yhteiseksi ja miehen toimineen kaupassa vaimon lukuun. Kiinteistö katsottiin yksin miehen omaisuudeksi.

3

KKO:2016:38

Oikeudenkäyntimenettely – Välituomio – Muutoksenhaku – Muutoksenhakuoikeus – Lainvalinta – Euroopan unionin oikeus – Perusoikeuskirja – Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin

Käräjäoikeus oli lasten elatusavun muuttamista koskevassa asiassa ratkaissut välituomiolla kysymyksen siitä, sovellettiinko asiassa Suomen vai Saksan lakia. Käräjäoikeus oli antanut ratkaisunsa muutoksenhakuohjauksen. Hovi-oikeus tutki käräjäoikeuden välituomiosta tehdyn valituksen eikä muuttanut käräjäoikeuden välituomiota.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei käräjäoikeus ollut voinut ratkaista lainvalintaa koskevaa kysymystä välituomiolla ja antaa siihen muutoksenhakuosoitusta eikä hovioikeus ottaa kantaa sovellettavaa lakia koskevaan kysymykseen. Asia palautettiin käräjäoikeuteen. Ks. KKO:2007:74

OK 24 luku 6 § 2 mom
Euroopan unionin perusoikeuskirja 47 artikla

KKO:2016:39

Lahjuksen ottaminen – Törkeä lahjuksen ottaminen – Virkarikos – Virkavelvollisuuden rikkominen – Menettämisseuraamus – Menettämisseuraamuksen kohtuullistaminen

Kansanedustaja A oli toiminut Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) hallituksen puheenjohtajana 2001–2009, jona aikana RAY:n varoista oli myönnetty avustuksia säätiö X:lle yli 20 miljoonaa euroa. A oli osallistunut X:n avustushakemuksien käsittelyyn.

Hankkiakseen itselleen vaalirahoitusta A oli tuona aikana myynyt 15 kerralla X:lle ja sen läheisyydelle tauluja yhteensä noin 31 000 euron ylihinnalla. Lisäksi A oli osallistunut viidesti X:n tarjoamille Tallinnan virkistysmatkoille. Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevin perustein A:n syyksi luettiin törkeä lahjuksen ottaminen ja virkavelvollisuuden rikkominen.

Rikoslain 40 luvun 4 §:n (792/1989) ja 14 §:n (604/2002) nojalla tuomitua menettämisseuraamusta ei voi-

Momentti 5/2016

Momentti

tu rikoslain 10 luvun 10 §:n nojalla kohtuullistaa.
 RL 40 luku 1 § 1 mom
 RL 40 luku 2 §
 RL 40 luku 7 § 1 mom
 RL 40 luku 4 §
 RL 40 luku 14 §
 RL 10 luku 10 §

KKO:2016:40

Perintökaari – Testamentti – Testamentin tekeminen – Testamentin muotovirhe – Todistustaakka

Testamentin todistuslauselman mukaan testamentin todistaminen oli tapahtunut perintökaaren 10 luvun 1 §:ssä säädetyllä tavalla. Testamentin tekijän perillinen (sittämmin hänen kuolinpesänsä) vaati testamentin julistamista pätemättömäksi muotovirheen perusteella, koska testamentin todistajat eivät olleet olleet yhtäaikaa paikalla testamenttia allekirjoittaessa ja koska he eivät olleet tienneet todistavansa testamenttia. Kysymys siitä, oliko testamenttia tehtäessä noudatettu sen todistamista koskevia muotovaatimuksia ja siitä, oliko testamentin moittija esittänyt sellaisia testamentin todistuslauselman luotettavuutta vähentäviä seikkoja, että näyttövelvollisuus testamentin muotomääräysten noudattamisesta oli siirtynyt testamentin saajille. (Ään.)

PK 10 luku 1 §
 PK 10 luku 2 § 2 mom
 PK 13 luku 1 § 2 kohta

KKO:2016:41

Oikeudenkäyntikulut – Rikosasia – Valtion korvausvastuu

Syyttäjä oli vaatinut A:lle rangaistusta syytekohtissa 1 ja 2 kummasakin ympäristön turmelemisesta, A:n tuomitsemista menettämään valtiolle rikoksen tuottama taloudellinen hyöty syytekohtassa 1 ja A:n määräämistä liiketoimintakieltoon. Käräjäoikeus hylkäsi syytekohtan 1 ja menettämisseuraamusvaatimuksen, pääosan syytekohtasta 2 sekä vaatimuksen määräämisestä liiketoimintakieltoon. Hovioikeus hylkäsi vielä osan syytekohtasta 2. Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että valtio oli velvollinen korvaamaan osaksi A:n

oikeudenkäyntikulut käräjä- ja hovioikeudessa. (Ään.)

ROL 9 luku 1 a §

KKO:2016:42

Liikennerikos – Rattijuopumus – Rangaistava teko

A oli kuljettanut henkilöautoa käytettyään joitakin päiviä aikaisemmin kannabista. A:n veressä oli ajon jälkeen ollut sellaista kannabiksen vaikuttavan aineen aineenvaihduntatuotetta (karboksitetrahydrokannabinolia), jolla ei ole vaikutusta ajokykyyn. A ei ollut syylistynyt rattijuopumukseen.

RL 23 luku 3 § 2 mom

KKO:2016:43

Asunto-osakeyhtiö – Yhtiökokouksen päätöksen moite – Yhdenvertaisuus – Yhtiöjärjestys – Yhtiövastike – Käyttömaksu

Asunto-osakeyhtiössä oli yhtiön yhteisissä tiloissa pyykkitupa. Yhtiökokous oli päättänyt, että pyykkituvan käytöstä aiheutuvat kustannukset katetaan yhtiövastikkeilla eikä käytöstä peritä erillistä käyttömaksua. Korkein oikeus katsoi, ettei yhtiökokouksen päätös ollut asunto-osakeyhtiölain eikä yhtiöjärjestyksen vastainen. Päätös ei myöskään ollut yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen.

KKO:2016:44

Asianajaja – Valvonta – Kurinpäällinen seuraamus – Esteellisyys

Ilman lakimääräisiä perillisiä kuolleet A oli vuonna 1998 tehnyt testamentin perustettavan säätiön hyväksi ja nimennyt X:n testamentin toimeenpanijaksi. A oli vuonna 2006 tekemällään uudella testamentilla peruuttanut aiemman testamenttinsa ja määrännyt omaisuutensa B:lle. X oli hakemuksensa pyytänyt itsensä tai toissijaisesti asianajaja Y:n määräämistä A:n kuolinpesän pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi sekä asiaa käsiteltäessä esittänyt väitteen vuonna 2006 tehdyn testamentin pätemättömyydestä. Tehtävään määrätty Y oli häntä koskevassa valvonta-asiaassa ilmoittanut hoitaneensa toimeksiantoja X:n edustamalle taholle.

Korkein oikeus katsoi, että Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimiva valvontalautakunta oli toiminut harkintavaltansa puitteissa, kun se oli ratkaisussaan katsonut Y:n olleen esteellinen pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi, ylittäneen toimivaltansa ja toimineen puolueellisesti ja määrännyt Y:lle seuraamusmaksun.

L asianajajista 5 § 1 mom

KKO:2016:45

Oikeudenkäyntimenettely – Oikeudenmukainen oikeudenkäynti – Oikeudenkäynnin kesto – Syyte – Tutkimatta jättäminen

A:ta syytettiin 17.- 25.9.1997 tehdystä avunannosta törkeään kavallukseen. A oli saanut tietää olevansa rikoksesta epäillyn asemassa 16.10.1998. Syyte oli tullut vireille käräjäoikeudessa 9.3.2004.

Asia oli jäänyt käräjäoikeudessa valmisteluvaiheeseen, koska päätekijää ei ollut saatu ulkomailta vastaamaan syytteisiin. Käräjäoikeuden valmisteluistunnossa 8.1.2016 A vaati, että syyte ja väitettyyn rikokseen perustuva asianomistajan korvausvaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään oikeudenkäynnin viivästymisen johdosta.

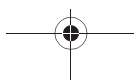
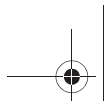
Kysymys siitä, tuliko syyte ja siinä tarkoitettu rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus jättää tutkimatta tai hylätä oikeudenkäynnin kohtuuttoman keston vuoksi. (Ään.)

KKO:2016:46

Konkurssi – Konkurssipesään kuuluva omaisuus – Omistuksenpidätys

A Oy oli toimittanut B Oy:n tehtaalte ovien valmistuksessa käytettävää peltiä. Ennen toimitusta osapuolet olivat sopineet omistuksenpidätyssehdosta ja siitä, ettei peltejä saanut käyttää ennen kuin kauppahinta oli maksettu. B Oy asetettiin konkurssiin toimituksen jälkeen, mutta ennen kauppahinnan maksamista. Kun konkurssipesä ei ollut näyttänyt, että A Oy olisi vastoin sopimusehtoa hyväksynyt peltien käyttämisen jo ennen niiden maksamista, omistuksenpidätyssehto oli konkurssipesää sitova.

KonkL 5 luku 7 § 2 mom

KKO:2016:47**Kiinteistön kauppa – Laatuvirhe – Oikeudenkäyntimenettely – Välttämistaakka**

Kiinteistön kaupan purkamista koskeva kanne oli perustunut siihen, että rakennuksen alapohjassa oli ollut laajoina kosteus- ja homevaurioina ilmennyt laatuvirhe, joka oli aiheutunut siitä, että maakosteus oli päässyt kapillaarisesti nousemaan betonilaatan läpi lattiapinnoitteeseen. Hovioikeus hyväksyi purkuvaatimuksen sillä perusteella, että laatuvirhe oli keittiön lattiaan puhkaistu maaperään ulottuva aukko, josta aiheutui terveyshaittana pidettävää mikrobirasitusta huoneilmaan.

Kysymys siitä, onko hovioikeus voinut kanneperuste ja oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n ja 26 luvun 1 §:n säännökset huomioon ottaen hyväksyä kanteen mainitsemallaan perusteella. (Ään.)

OK 24 luku 3 § 2 mom
OK 26 luku 1 §

KKO:2016:48**Yhdenvertaisuuslaki – Hyvitys – Kanneaika**

Työntekijät vaativat yhdenvertaisuuslain mukaista hyvitystä sillä perusteella, että työnantaja oli kohdistanut tuotannollisin ja taloudellisin perustein tehdyt irtisanomiset heihin yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjinnän kiellon vastaisesti. Kanne oli nostettu kahden vuoden kuluessa työsuhteiden päättymisestä. Kanne oli nostettu ajoissa. (Ään.)

YhdenvertaisuusL 6 § 1 mom (21/2004)
YhdenvertaisuusL 9 § 1 mom (21/2004)
YhdenvertaisuusL 16 § (21/2004)

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS*Yleishallintoasiat***KHO:2016:63****Ampuma-ase – Hankkimis- ja hallussapitolupa – Muistoesine – Lupaehto – Kielto ampua**

Poliisilaitos oli hyväksynyt A:n hakemuksen ampuma-aseen hankki-

mis- ja hallussapitoluvasta muistoesineenä säilytettävälle pienoispistoolille. Päätökseen oli sisällytetty lupaehto, jonka mukaan aseella ei saanut ampua.

Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen, jolla oli hylätty A:n valitus, jossa oli vaadittu lupaehdon poistamista.

Lupa ampuma-aseen hankkimiseen voidaan myöntää ampuma-aselain 43 §:n 1 momentissa lueteltuihin käyttötarkoituksiin. Muistoesineenä säilytettäväksi tarkoitettulla aseella ampuminen ei ole tarpeen aseiden säilyttämistarkoituksen ja muistoesineluonteen vuoksi. Vaikka ampuma-aselain 53 §:n 2 momentti, jossa nimenomaisesti on mahdollistettu ampumisen kieltävän ehdon sisällyttäminen hallussapitolupaan, koskee sanamuotonsa mukaan vain keräilykoelmaan kuuluvia aseita, myös muistoesineperusteella myönnettyyn ampuma-aseen hallussapitolupaan oli edellä mainitut lähtökohdat ja ampuma-aselain 107 §:n 2 momentti huomioon ottaen ollut mahdollista sisällyttää kielto ampua kyseisellä aseella.

Ampuma-aselaki 43 § 1 momentti 6 kohta ja 2 momentti, 53 § 2 momentti, 61 § sekä 107 § 2 momentti

KHO:2016:64**Ulkomaalaisasia – Muukalaispassi – Taloudelliset vaikeudet kansalaisuusvaltion passin hankkimiseksi – Varattomuus**

Maahanmuuttovirasto ei ollut myöntänyt Angolan kansalaiselle A:lle uutta muukalaispassia, koska hän ei ollut osoittanut, ettei hän voisi saada passia kotimaansa viranomaisilta.

Hallinto-oikeus oli kumonnut Maahanmuuttoviraston päätöksen sillä perusteella, ettei A voinut varattomuutensa vuoksi matkustaa kotimaahansa hoitamaan passiasiaa, mitä hallinto-oikeus piti erityisenä syynä muukalaispassin myöntämiseen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei asiassa ollut osoitettu, ettei A voisi saada kotimaansa viranomaisilta passia, mikäli hän sitä asianmukaisesti hakee ja esittää passin hankkimisessa tarvittavat asiakirjat. Passia varten tarvittavien asiakirjojen hankkimisesta kotimaansa viranomaisilta hänelle aiheutuvat taloudelliset kustannukset eivät

ole laissa tarkoitettu muu erityinen syy muukalaispassin myöntämiseen. Muukalaispassia koskevan hakemuksen epäämistä ei voitu näissä olosuhteissa pitää A:n kannalta kohtuuttomana.

Hallinto-oikeuden päätös, jolla Maahanmuuttoviraston päätös oli kumottu ja asia palautettu virastolle uudelleen käsiteltäväksi, oli tämän vuoksi kumottava ja Maahanmuuttoviraston päätös, jolla A:n hakemus oli hylätty, saatettava voimaan.

Ulkomaalaislaki 134 § 1 momentti

KHO:2016:65**Vastaanottopalvelut – Oikeus vastaanottorahaan – Turvapaikanhakija – Toimeentulon turvaaminen muilla tuloilla tai varoilla – Välttämättömän toimeentulon turvaaminen**

Suomessa kansainvälistä suojelua hakeneet Pakistanin kansalaiset A ja B sekä heidän alaikäiset lapsensa olivat turvapaikanhakijoina lähtökohtaisesti olleet oikeutettuja vastaanottopalveluihin, joihin kuului yleisestä toimeentulotuesta erillinen vastaanottoraha.

Maahanmuuttovirasto oli 9.1.2014 myöntänyt eri hakemuksesta A:lle ja B:lle ajalle 9.1.–4.9.2014 opiskelun ja perhesiteen perusteella oleskeluluvat, joiden myöntäminen oli edellyttänyt heiltä ulkomaalaislain 39 §:ssä tarkoitettulla tavalla turvattua toimeentuloa koko oleskeluluvan ajalta. Oleskelulupien hakemisen yhteydessä oli esitetty selvitys tilillä olleista varoista, jotka olisi tullut käyttää perheen elatukseen Suomessa.

Hakiessaan vastaanottorahaa maaliskuun, heinä- ja elokuulle 2014 perheen oli voitu katsoa saavan toimeentulonsa muista tuloistaan tai varoistaan, eikä heillä ollut kyseisenä ajanjaksona ollut oikeutta vastaanottorahaan. Asiaa ei voitu arvioida toisin sen johdosta, että jälkepäin oli selvitetty, etteivät toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettut varat olleet tosiasiasa olleet perheen käytettävissä ja että A ja B olivat näin ollen saaneet tammi-kuussa 2014 myönnettyä oleskelulupansa maassa oleskelua koskevia säännöksiä kiertämällä. Vastaanottokeskus oli siten voinut hylätä B:n hakemukset saada vastaanottorahaa.

Korkein hallinto-oikeus kuitenkin totesi, että vaikka perhe ei ollut kuulunut turvapaikanhakijoiden vastaanoton piiriin, he eivät olleet tämän vuoksi menettäneet oikeuttaan perustuslain 19 §:n 1 momentissa turvattuun välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Mikäli he joutuisivat mainitussa perustuslain kohdassa tarkoitetun turvan tarpeeseen, heillä olisi oikeus toimeentulotukeen toimeentulotuesta annetussa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Suomen perustuslaki 19 § 1 momentti

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (746/2011) 1 §, 3 § 1 kohta, 13 § 2 momentti, 14 § 1 momentti, 19 § 1 momentti ja 23 § 1 momentti

Turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2003/9/EY 2 artikla, 3 artikla 1 kohta ja 13 artikla

Ulkomaalaislaki 39 §

KHO:2016:66

Ampuma-ase – Hankkimislupa – Hallussapitolupa – Urheilu- ja harrastusperuste – Luotettava selvitys – Uusi laji – Tulivoimainen ase

Poliisilaitos oli hylännyt A:n urheilu- ja harrastusperusteella hakemat kertatulitoimisen kaliiperiltaan .357 mag revolverin ja itselataavan kertatulitoimisen kaliiperiltaan 9 mm pistoolin hankkimis- ja hallussapitolupahakemukset. Hallinto-oikeus oli hylännyt A:n valituksen.

Korkein hallinto-oikeus pysytti poliisilaitoksen ja hallinto-oikeuden päätökset. (toim.)

Ampuma-aselaki 43 § 1 momentti 2 kohta, 45 § 1 momentti, 2 momentti 2 kohta ja 4 momentti
Ampuma-asetus 44 d §

KHO:2016:68

Yliopisto – Korkeakoulututkinnon peruuttaminen – Hallintopäätös – Valitus – Asiavirheen korjaaminen – Tutkimusvilppi – Plagiointi – Sepittäminen – Korkeakoulututkinnon myöntämistä koskeva päätös – Päätöksen purkaminen

Yliopiston myönnettyä A:lle filosofian maisterin tutkinnon hänen

oli pro gradu -tutkielman uudelleentarkastuksessa todettu syyllistyneen tutkimusvilppiin, plagiointiin ja sepittämiseen. Tiedekunnan dekaani oli 8.5.2013 peruuttanut A:n filosofian maisterin tutkinnon, koska A:n pro gradu -tutkielma oli samana päivänä tehdyllä päätöksellä sen uudelleenarvioimisen jälkeen hylätty, eikä hän siten ollut suorittanut hyväksytysti tutkinnon myöntämiseksi edellytetyjä syventäviä opintoja.

Hallinto-oikeus kumosi dekaanin päätöksen.

Lainsäädännössä ei ollut erityisiä säännöksiä korkeakoulututkinnon peruuttamisesta. Hallintolain asiavirheen korjaamista koskevat säännökset soveltuivat sinänsä myös tilanteisiin, joissa tutkinnon myöntäminen on perustunut selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen. Asiavirheen korjaaminen ilman asianosaisen suostumusta oli näiden säännösten perusteella mahdollista vain hyvin rajatuissa tilanteissa. Tutkinnon peruuttaminen ilman asianosaisen suostumusta ei esillä olevassa tilanteessa ollut mahdollista asiavirheen korjaamista koskevien hallintolain säännösten perusteella. Yliopiston valitus hallinto-oikeuden päätöksestä hylättiin.

Yliopisto oli toissijaisesti hakenut sen päätöksen purkamista, jolla A:lle oli annettu tutkintotodistus. Kun otettiin huomioon, että A:n pro gradu -tutkielma muodosti keskeisen osan maisterin tutkinnon opinnoista, tutkimusvilppi oli ollut vakavaa ja että asiaa oli alettu selvittää noin vuoden kuluttua tutkinnon myöntämisestä sekä asian yleisempi merkitys yliopistojen opetus- ja tutkimustehtävän kannalta, päätös tutkintotodistuksen antamisesta A:lle maisterin tutkinnon suorittamisesta purettiin hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla.

Yliopistolaki 30 § 1 momentti ja 83 §
Yliopistojen tutkinnoista annettu valtioneuvoston asetus (794/2004) 15 ja 26 §

Hallintolaki 6 § ja 50 § 1 ja 2 momentti
Hallintolainkäyttölaki 63 § 1 momentti 3 kohta ja 2 momentti

KHO:2016:70

Valtion virkamies – Kirjallinen varoitus – Virkamieslautakunta

– Kumoaminen muotovirheen johdosta – Asian uudelleen käsittely – Kohtuullinen aika – Viranomaisen valitusoikeus

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta oli 18.12.2012 antanut A:lle valtion virkamieslain 24 §:ssä tarkoitetun kirjallisen varoituksen. Varoitus oli perustunut A:n menettelyyn virantoimituksessa 1.11.2012 ja 20.11.2012.

Virkamieslautakunta oli 17.5.2013 A:n oikaisuvaatimukselta, tutkimatta oikaisuvaatimuksen perusteita enemmälti, kumonnut maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksen muotovirheen johdosta. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta oli, aiemman päätöksensä tultua kumotuksi muotovirheen johdosta, ottanut asian uudelleen käsiteltäväksi ja 15.7.2013 antanut A:lle varoituksen samoilla perusteilla kuin 18.12.2012.

Virkamieslaissa ei säädetä, missä ajassa varoitus on annettava sen antamiseen johtaneiden perusteiden tultua työnantajan tietoon. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että varoitus annetaan asian laatu ja olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa edellä mainitusta ajankohdasta.

Kun asiaa oli uudelleen käsitelty maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa aiemman päätöksen tultua kumotuksi muotovirheen johdosta, kohtuullista aikaa harkittaessa ei voitu ottaa huomioon asian käsittelyyn virkamieslautakunnassa kulunutta aikaa. Hallinto-oikeuden ei olisi tullut kumota valituslautakunnan 15.7.2013 antamaa varoitusta koskevaa päätöstä sillä perustella, että varoituksen antamiseen kulunut aika laskettuna sen antamiseen johtaneista perusteista oli ollut liian pitkä.

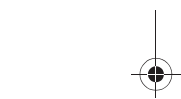
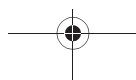
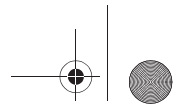
Kun hallinto-oikeudella oli ollut asiasta toinen käsitys, hallinto-oikeuden päätös oli kumottava ja asia palautettava hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi.

Asiassa oli kysymys myös viranomaisen valitusoikeudesta.

Valtion virkamieslaki 14, 24 § ja 57 § 2 momentti
Hallintolainkäyttölaki 6 §

KHO:2016:73

Huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen – Menettely hallinto-oikeudessa – Kuuleminen

– Tulkitseminen ja kääntäminen – Viittomakieli

Hallinto-oikeudessa oli ollut kyse A:n ja B:n lapsen C:n huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan hakemuksen käsittelystä. Hallinto-oikeus oli A:n ja B:n kuulemiseksi toimittanut heille hallinto-oikeudessa huostaanottoasioissa tavanomaisesti käytetyn selityspyynnön ja huostaanottohakemuksen suomen kielellä. A ja B eivät olleet toimittaneet hallinto-oikeudelle selitystä eivätkä pyytäneet hallinto-oikeudessa suullisen käsittelyn toimittamista.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli sittemmin ilmennyt, että A, jonka äidinkieleksi väestötietojärjestelmään oli merkitty viittomakieli, ei ymmärtänyt kirjoitettua suomea. Epäselväksi oli myös jäänyt, missä määrin B, jonka äidinkieli niin ikään oli viittomakieli, kykeni ymmärtämään hallinto-oikeuden lähete kirjeissä ja huostaanottohakemuksessa käytettyä kieltä.

Hallintolainkäyttölain 77 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella hallinto-oikeuden on huostaanottoasiassa huolehdittava tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos asianosainen ei osaa hallinto-oikeudessa käytettävää kieltä tai ei voi aistia tai puheviaan takia tulla sillä ymmärrettäväksi. Tuomioistuimen tällä velvollisuudella pyritään varmistamaan, että asianosainen ymmärtää tulkitsemisen avulla tuomioistuinta ja että hänellä on riittävät edellytykset valvoa oikeuksiaan. Jos huostaanottoasiassa asianosaisena oleva viittomakielinen henkilö ei osaa suomea tai ruotsia niin hyvin, että hän kykenisi ymmärtämään tuomioistuimen läheteitä tai niitä kirjallisia selvityksiä, joista häntä tulee kuulla, tuomioistuimen on tarvittaessa huolehdittava myös tämän aineiston riittävästä tulkitsemisesta viittomakielelle.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A:ta ja B:tä ei ollut hallinto-oikeudessa kuultu tavalla, joka täyttäisi hallintolainkäyttölain 77 §:n 1 momentin mukaiset vaatimukset. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja asia palautettiin hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi siten, että A:ta ja B:tä kuullaan asianmukaisesti ja että he tulevat tuomioistuimessa ymmärrettäviksi.

Perustuslaki 17 § 3 momentti ja 21 § 1 momentti

Viittomakielilaki 4 § 2 momentti
Hallintolainkäyttölaki 34 § 1 momentti, 38 § 1 ja 3 momentti, 77 § 1 momentti 1 kohta
Hallintolaki 26 § 1 ja 2 momentti

KHO:2016:74

Maankäyttö ja rakentaminen – Asemakaava – Suojeltu rakennus – Kaavamääräyksen tulkinta – Poikkeamisen tarve – ELY-keskuksen toimivalta – Rakennusoikeus – Kerrosluvu – Ullakolle sisustaminen – Vanha Rauma – UNESCO:n maailmanperintökohde

Poikkeamishakemus tarkoitti asuintilojen laajentamista rakennuksen vaipan sisällä rakentamalla uusi yhtenäinen asuinhuoneisto rakennuksen ullakkotiloihin. Rakennus oli asemakaavassa lähtökohtaisesti suojeltu ja se sijaitsi Vanhan Rauman UNESCO:n maailmanperintöalueella.

Asemakaavamääräyksen (s) mukaan rakennuksen ullakolle sai sisustaa huoneilija merkityn rakennusoikeuden ja kerrosluvun sitä estämättä voimassa olevien rakentamismääräysten puitteissa. Asemakaavassa ei ollut määrätty tontin rakennusoikeudesta. Kun otettiin huomioon asemakaavamääräyksen tarkoitus rakentamisen ohjaamisessa, sisustamisen oli katsottava tarkoittavan asuintilana käytettävän huoneiston rakentamista. Sisustaminen viittaisi kuitenkin siihen, etteivät suoritettavat rakennustoimenpiteet saaneet muuttaa rakennuksen keskeisiä piirteitä, kuten katon asemaa ja ikkunajaoitusta. Asemakaavasta itsestään tai muistakaan noudatettavista säännöksistä tai määräyksistä ei johtunut, että sisustaminen olisi merkinnyt ainoastaan ullakon osittaista käyttöönottoa tai että sen edellytyksenä olisi ollut rakennuksen sisäinen yhteys ullakon alapuolella olevaan huoneistoon.

Poikkeamishakemuksessa tarkoitettuja rakentamistoimenpiteitä ullakolla oli pidettävä kaavamääräyksessä nimenomaan sallittuna huoneilija sisustamisena. Maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu poikkeaminen asemakaavassa osoitetusta tonttikohdekohtaisesta kokonaisrakennusoikeudesta ei siten ollut tarpeen. Kun asemakaavassa oli nimenomaisesti sallittu ullakol-

le rakentaminen siten, ettei rakennusoikeuden ylittäminen tai kerrosluvu ollut tälle esteenä, ei myöskään sillä seikalla, olisiko rakennusta pidettävä muutosten jälkeen kaksikerroksisena, ollut merkitystä poikkeusluvan tarpeen arvioinnissa. Asiassa ei tullut ilmi muutakaan seikkaa, jonka vuoksi lain 171 §:ssä tarkoitettu poikkeaminen olisi ollut hankkeen toteuttamiseksi tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 58 § 1 momentti, 171 § 1³ momentti

KHO:2016:75

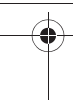
Ulkomaalaisasia – Unionin kansalainen – Karkottaminen – Rasite sosiaalihuoltojärjestelmälle – Yhteiskunnalliset etuudet – Toimeentulotuki – Kokonaisharkinta – Lapsen etu

Asiassa oli arvioitavana, voitiinko muutoksenhakijat A ja B, jotka Saksan kansalaisina olivat samalla Euroopan unionin kansalaisia, karkottaa Suomesta. Molemmat olivat aikanaan rekisteröineet oleskelu-oikeutensa. Lisäksi puolisoiden neljästä lapsesta nuorimman oleskeluoikeus on rekisteröity. Muutoksenhakijat olivat turvautuneet toimeentulotukeen ja saaneet muitakin yhteiskunnallisia etuuksia.

Asiassa on ensin arvioitava, missä asemassa muutoksenhakijat oleskelivat Suomessa. Kummallakaan heistä ei ollut työntekoon, itsenäiseen ammatinharjoittamiseen, työnhakuun tai opiskeluun perustuvaa asemaa Suomessa eikä muutakaan sellaista perustetta, joiden vuoksi karkottaminen olisi mahdollista vain yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen perustuvista syistä.

Perheen turvautuminen yhteiskunnallisiin etuuksiin oli alkanut välittömästi heidän saavuttuaan Suomeen ja oli jatkunut keskeytyksittä. Heidän voitiin katsoa rasittavan Suomen sosiaalihuoltojärjestelmää siten kuin ulkomaalaislain 158 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetaan. Kysymys ei ole ollut ainoastaan väliaikaisista vaikeuksista. Peruste muutoksenhakijoiden karkottamiseen oli olemassa.

Asiassa tuli seuraavaksi suorittaa kokonaisharkinta, jossa kiinnitetään huomiota muun muassa maassa oleskelun pituuteen, asianomaisten ikään, terveydentilaan ja perhetilanteeseen sekä Suomeen

kotoutumiseen. Näitä seikkoja ja lapsen etua punnittaessa ei ilmentynyt syitä, joiden perusteella karkottamista vastaan puhuvat seikat painaisivat enemmän kuin sen puolesta puhuvat seikat. A:n ja B:n valitukset karkottamispäätöksistä hylättiin.

Euroopan unionin toiminnasta annettu sopimus 20 artikla
Euroopan ihmisoikeussopimus 8 artikla

Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY 7 artikla 1 ja 3 kohta, 8, 14, 16 ja 28 artikla
Ulkomaaalaislaki 6 § 1 momentti, 158 a § 1 momentti, 160 §, 161 f § 2 momentti, 161 g § 1 momentti, 168 § 1 ja 4 momentti, 168 a § ja 168 b §

KHO:2016:78

Ampuma-ase – Asekeräilijä – Tiedostonpito-oikeus – Hankkimislupa – Hallussapitolupa – Ampumisen kieltävä ehto

Asiassa oli ratkaistavana, oliko poliisilaitoksella ylipäätään ollut toimivalta asettaa keräilykokoelmaan hankituille ampuma-aseille ampumisen kieltävät ehdot, ja oliko ehtojen asettamiseen siinä tapauksessa ollut ampuma-aselaisissa edellytetty peruste.

A oli Poliisihallituksen päätöksellä hyväksytty asekeräilijäksi ja hänelle oli myönnetty asekeräilijän tiedostonpito-oikeus. Asekeräilijän tiedostonpito-oikeuteen ei ollut liitetty ampumisen kieltävää ehtoa, mutta asekeräilijäksi hyväksymistä koskevaan päätökseen oli liitetty maininta, että lupaviranomaiset voivat asettaa kokoelmaan hankittaville aseille ampumisen kieltävän ehdon. Tämän jälkeen poliisilaitos oli myöntänyt A:lle hankkimis- ja hallussapitoluvat yhdeksälle kertatulitoimiselle pistoolille. Päätöksiin oli liitetty kielto ampua aseilla.

Kun A:lla oli Poliisihallituksen myöntämä asekeräilijän tiedostonpito-oikeus, erilliset hallussapitoluvat tiedostoon kuuluville aseille eivät olleet tarpeen. Asekeräilijäksi hyväksyminen tai tiedostonpito-oikeus eivät sitä vastoin poistaneet tarvetta erillisiin hankkimislupiin. Ampuma-aselain 46 §:n 2 momentin nojalla ampumisen kieltävän

ehdon asettaminen keräilykokoelmassa säilytettävän aseiden hankkimislupa oli nimenomaisesti mahdollista. Hankkimislupiin oli edellä mainitun lainkohdan perusteella voitu asettaa ampumisen kieltävät ehdot. Hankkimislupa oli voimassa määräajan. Säännökset menettäisivät kuitenkin käytännössä merkityksensä, mikäli hankkimislupien katsottaisiin myös ehdon osalta raukeavan samalla, kun luvan voimassaoloaika päättyy. Lain tarkoituksena ei selvästikään ollut mahdollistaa ampumisen kieltämistä vain hankkimisluvan voimassaoloaikana. Hankkimislupa liitetty ehto kieltää aseella ampuminen tarkoitti sitä, että lupa aseiden hankkimiseen oli myönnetty sillä ehdolla, ettei sillä myöhemminkään saa ampua. Näillä perusteilla korkein hallinto-oikeus katsoi, että hankkimislupiin sisällytetyt ehdot olivat luonteensa vuoksi voimassa ja velvoittivat luvansaa- jaa myös mainitun ajan jälkeen.

Ampumisen kieltävän ehdon tuli ampuma-aselain 107 §:n 2 momentin mukaisesti olla tarpeellinen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Viranomaisen oli harkittava kussakin yksittäistapauksessa erikseen, oliko ehto tarpeen, ja lisäksi perusteltava ehdon asettamistarve. Poliisilaitoksen päätöksissä ehtoa oli perusteltu A:n asekeräilijäksi hyväksymistä koskevaan päätökseen sisällytetyllä maininnalla ehdon asettamisen mahdollisuudesta sekä eräällä Turun hallinto-oikeuden päätöksellä, jonka mukaan asekeräilijäksi hyväksyntää ja tiedostonpito-oikeutta koskevaan Poliisihallituksen päätökseen oli voitu asettaa ampumisen kieltävä ehto.

A oli ilmoittanut, että hänen tarkoituksenaan asekeräilijänä on myös aseiden toiminnan ja teknisten ominaisuuksien testaaminen sekä tutkiminen ampumalla. A oli taustaltaan aktiivinen ampuma-asekeräilijä ja -kouluttaja. Kun otettiin huomioon A:n asekeräilyn luonne, hänen taustansa moitteettomuus ja hänestä henkilönä käytettävissä olevat tiedot sekä poliisilaitoksen päätösten perustelut, ampumisen kieltävän ehdon tarpeellisuutta ei poliisilaitoksen päätöksissä ollut perusteltu riittävästi. Hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset kumottiin ja asia palautettiin poliisilaitokselle ampu-

misen kieltävän ehdon tarpeellisuuden harkitsemista varten.

Ampuma-aselaki 46 § 1 ja 2 momentti, 59 a § ja 107 § 2 momentti
Ks. myös KHO 2014:15

KHO:2016:79

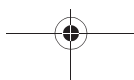
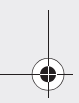
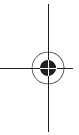
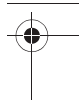
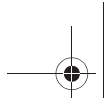
Ulkomaaalaisasia – Oleskelulupa – Perheenyhdistäminen – Alaikäisyysedellytys – Hakemuksen viivytyksetön käsittely

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana, oliko Suomessa pakolaisaseman saaneen perheenkokoajan kahdelle alaikäiselle lapselle haettu perhesideperusteinen oleskelulupa voitu jättää myöntämättä ulkomaaalislain 38 §:n 1 momentin nojalla hakijoiden täysi-ikäistymisen vuoksi, kun otettiin huomioon saman pykälän 2 momenttiin sisältyvä poikkeussäännös.

Ulkomaalaislain 38 §:n 2 momentin soveltaminen ei edellyttänyt, että oleskelulupahakemusten käsittelyn viivästyminen olisi joutunut Maahanmuuttoviraston omasta toiminnasta, vaan käsittelyyn oli tullut merkittävästi viivästyä hakijasta tai perheenkokoajasta riippumattomasta syystä.

Asian olosuhteissa hakijoiden oleskelulupahakemusten käsitte-lyäikaan oli luettava mukaan aika, jona hakijat eivät olleet pystyneet Suomen paikallisen edustuston ruuhkautumisen johdosta saattamaan oleskelulupa-asiaansa vireille. Vireilletulon jälkeen hakemukset olivat olleet vireillä Maahanmuuttovirastossa yli seitsemän kuukautta ilman toimenpiteitä, minkä jälkeen Maahanmuuttovirasto oli pyytänyt edustustoa kuulemaan hakijoita. Asiakirjoista ei ilmennyt, miksi alaikäisten hakijoiden kuuleminen ei ollut ollut edustustossa mahdollista silloin, kun nämä olivat jättäneet sinne oleskelulupahakemuksensa.

Edellä kuvatuissa olosuhteissa oleskelulupahakemusten käsittelyyn oli katsottava ulkomaaalislain 38 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi viivästyneen hakijoista ja perheenkokoajasta riippumattomista syistä. Kysymyksessä ei ollut poikkeuksellisen vaikea perheenyhdistämissasia, eivätkä hakijat ja perheenkokoaja olleet laiminlyöneet velvollisuuttaan myötävaikuttaa asiansa selvittämiseen.

Maahanmuuttovirasto ei ollut voinut mainitsemillaan perusteilla hylätä oleskelulupahakemuksia. Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset kumottiin, ja oleskelulupahakemukset palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Suomen perustuslaki 21 § 1 momentti
Hallintolaki 23 § 1 momentti
Ulkomalaislaki 6 § 3 momentti, 8 § 1 momentti, 37 § 1 momentti, 38 §, 60 § 1 momentti, 69 a § ja 114 § 1 momentti

KHO:2016:80

Ylimääräinen muutoksenhaku – Purkuhakemus – Lääkkeeksi luokittelu – Glukosamiinivalmiste – Viranomaisen uusi linjaus korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen antamisen jälkeen – Hallinnon lainalaisuusvaatimus – Viranomaisen toiminnan tasapuolisuus – Viranomaisen menettely oikeudenkäynnissä – Viranomaisen velvollisuus toimittaa selvitystä – Purun edellytykset – Julkinen tai yksityinen etu

Lääkelaitos, sittemmin Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), oli päätöksellään 10.3.2008 luokitellut glukosamiinia sisältävän valmisteen lääkkeeksi. Lääkkeen luokittelua pyytänyt yhtiö oli valituksessaan vaatinut vahvistettavaksi, ettei valmiste ole lääkelain 3 §:ssä tarkoitettu lääke. Hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus olivat päätöksillään hylänneet yhtiön valituksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen 4.9.2013 antamisen jälkeen Fimea oli tiedotteellaan 24.9.2013 ilmoittanut päättäneensä 18.9.2013 uudesta linjauksesta, jonka mukaan glukosamiinia sisältäviä valmisteita ei luokitella lääkkeiksi valmisteiden koostumuksen perusteella. Fimea oli ilmoittanut arvioineensa uudestaan valmisteista saatavilla olevaa tieteellistä tietoa ja arvioinnin muuttuneen niin merkittävästi, ettei valmisteen luokittelu lääkkeeksi ollut enää perusteltua. Fimean valmisteiden uudelleenluokittelusta 12.12.2013 tekemän päätöksen mukaan valmistetta ei ollut esitetyn koostumuksen käyttötarkoituksen perusteella pidettävä lääkelain 3 §:ssä tarkoitettuna lääkkeenä.

Yhtiö oli 11.9.2013 hakenut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen 4.9.2013 purkamista. Fimea oli muuttanut omaa kantaansa luokitteluun kaksi viikkoa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen antamisen jälkeen ja viikko siitä, kun yhtiö oli tehnyt asiassa purkuhakemuksen.

Perustuslain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu hallinnon lainalaisuusvaatimus tarkoittaa muun ohella, että hallintoviranomainen toimii omassa ratkaisutoiminnassaan sillä tavoin, että ratkaisutoiminnassa saavutetaan lainmukainen lopputulos. Hallintoviranomainen on vastaavasti velvollinen oikeudenkäynnissä toimimaan sillä tavoin, että hallintoviranomainen ottaa asianmukaisesti huomioon sekä omaa ratkaisuaan puoltavat että sitä vastaan puhuvat seikat ja selvitykset.

Asiantuntijaviranomainen voi muuttaa arviotaan tietyn valmisteiden lääkkeeksi luokittelusta, jos tieteellinen selvitys muuta osoittaa. Kysymyksessä olevassa asiassa viranomaisen arviointi oli kuitenkin muuttunut niin lyhyen ajan kuluttua korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen antamisesta, että ei ollut oletettavaa, että toisen suuntaisen arvioinnin perusteena oleva selvitys ei olisi ollut viranomaisen käytettävissä korkeimman hallinto-oikeuden käsitellessä asiaa. Fimean olisi tullut korkeimmassa hallinto-oikeudessa vastatessaan yhtiön vaatimuksiin sekä oma-aloitteisesti selvitystä toimitaessaan tuoda esiin tiedossaan oleva selvitys ja siitä todennäköisesti seuraavat päätelmät glukosamiinia sisältävien valmisteiden luokittelusta. Koska viranomainen ei ollut toimittanut tiedossaan olutta selvitystä ja sen perusteella tehtäviä todennäköisiä uusia päätelmiä, viranomaisen menettely oli johtanut siihen, ettei korkeimmalla hallinto-oikeudella ollut kaikkea asiaa koskevaa, saatavilla olevaa selvitystä käytössään harkitessaan asian ratkaisemista. Viranomaisen menettelyn johdosta purun hakija oli esittänyt sellaista uutta selvitystä, joka olisi olennaisesti voinut vaikuttaa korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen, eikä hakijasta johtunut, että uutta selvitystä ei ollut aikanaan esitetty.

Kun Lääkelaitoksen lääkkeeksi luokittelua koskeva päätös

10.3.2008 ei ollut välittömästi täytäntöön pantavissa ja kun Fimea ei ollut pannut täytäntöön purkuhakemuksen kohteena ollutta päätöstä ja kun Fimea oli lisäksi muuttanut aikaisemmin tekemänsä valmisteiden luokittelua koskevaa päätöstä, päätöksen purkamisen edellytyksenä oleva hallintolainkäyttölain 63 §:n 2 momentin vaatimus yksityisen oikeuden loukkauksesta tai julkisesta edusta ei täytynyt. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi purkuhakemuksen hallintolainkäyttölain 63 §:n 2 momentin perusteella.

Hallintolainkäyttölaki 63 § 1 ja 2 momentti
Perustuslaki 2 § 3 momentti ja 21 §
Hallintolaki 6 §

KHO:2016:81

Ulkomalaisasia – Turvapaikka – Kansainvälinen suojelu – Sur place -tilanne – Luopuminen islamista – Uskonvakaumuksen tutkiminen

Muutoksenhakijan Maahanmuuttovirastolle tekemä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ei ollut perustunut hänen omaan uskonnolliseen vakaumukseensa, vaan tuossa vaiheessa hän oli vedonnut lähinnä eräisiin läheisiään koskeviin seikkoihin. Hallinto-oikeudessa hän oli ilmoittanut, että hän oli luopunut islamin uskosta ja pyytänyt, että asiassa järjestetään suullinen käsittely.

Irania koskevan ajantasaisen maatiedon mukaan islaminuskosta luopumisesta voi seurata vainoa tai epäinhimillistä kohtelua, islamilaisen lain mukaan jopa kuolemantuomio. Tämän vuoksi ei voida sulkea pois, että islamista luopuminen aiheuttaa ulkomalaislain 6 luvussa määritellyn kansainvälisen suojelun tarpeen. Edellä mainittuun nähden hallinto-oikeuden ei olisi tullut ratkaista asiaa selvittämättä perusteellisesti muutoksenhakijan uskonnosta luopumiseen liittyviä seikkoja samoin kuin Iranin yleistä tilannetta.

Muutoksenhakija oli vielä esittänyt, että hän oli sittemmin kääntynyt kristityksi. Tämä seikka oli tuotu esille vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kysymystä ei ollut perusteltua ottaa korkeimmassa hallinto-oikeudessa välittömästi enemmänä ratkaistavaksi.

Kansainvälisen suojelun tueksi esitetyt seikat olivat kehittyneet hallinto-oikeuden ratkaisun jälkeen siinä määrin, että asiaa ei ollut myöskään perusteltua palauttaa hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi.

Edellä mainituilla perusteilla Hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset kumottiin ja asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. (toim.)

Ulkomaalaislaki 87, 88, 88a ja 88b § Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuren jaoston tuomio 23.3.2016 F.G. v. Ruotsi

KHO:2016:82

Tavaramerkki – Erottamiskyky – Tavaramerkkiperhe – Tavaramerkkisarja – Yhteisen merkkiosan erottamiskyky – Yhtenäisen käytäntö – Tilanne rekisteröintihakemusta jätettäessä – Tavara- ja palveluluettelon rajoittaminen

Tavaramerkki NETTIVENE oli vailla erottamiskykyä niiden luokan 9 tavaroiden ja luokkien 34 ja 42 palvelujen tavaramerkkinä, joista korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli kysymys. Tavaramerkin kuuluminen tavaramerkkiperheeseen tai -sarjaan voitiin ottaa huomioon erottamiskykyä vahvistavana seikkana, mutta vaikutusta oli arvioitava rekisteröintihakemuksen jättöhetken tilanteen mukaan ja ottaen huomioon perhettä tai sarjaa yhdistävän merkkiosan erottamiskyky. Hakijan eräiden muiden NETTI-alkuisten ja vastaavalla tavalla muodostettujen tavaramerkkien rekisteröinnistä ei seurannut, että tavaramerkkiä NETTIVENE olisi tullut pitää erottamiskykyisenä valituksen mukaisessa laajuudessa. (toim.)

Tavaramerkkilaki 1 § 3 momentti ja 13 §

Unioinin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-51/10 P Agencja Wydawnicza Technopol sp. Z o. o. v. SMHV, C-16/06 P, Les Éditions Albert René Sàrl v. SMHV ja C-234/06 P, Il Ponte Finanziaria v. SMHV sekä unionin yleisen tuomioistuimen tuomio yhdistetyissä asioissa T-303/06 RENV ja T-337/06 RENV, UniCredit v. SMHV- Union Investment Privatfonds (UNIWEB)

KHO:2016:83

Ulkomaalaisasia – Vastuunmäärittämisasetus (ns. Dublin III) – Harkintavaltalauseke – Suomen kansalaisen vanhempi – Kokonaisharkinta

Asiassa oli ratkaistavana, oliko kolmannen maan kansalaisen A:n Suomessa jättämä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus EU:n vastuunmäärittämisasetuksen pääsäännöstä poiketen käsiteltävä saman asetuksen sisältämän harkintavaltalausekkeen nojalla Suomessa ottaen huomioon kaikki asian olosuhteet, joihin kuului se, että A:n lapsen oli selvitetty saaneen Suomen kansalaisuuden.

Korkein hallinto-oikeus arvioi asiaa vastuunmäärittämisasetuksen lisäksi perustuslain ja ulkomaalaislain kannalta.

Suomen kansalaista ei saa perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Asiassa oli kysymys Suomen kansalaisen äidin kääntymisestä eikä valituksenalainen päätös siten suoraan merkinnyt Suomen kansalaisen siirtämistä toiseen maahan. Lapsen ikä ja riippuvuusuhde äitiinsä nähden sekä muut asian olosuhteet huomioon ottaen äidin kääntäminen ensisijaisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan valtioon olisi tässä tapauksessa kuitenkin tosiasiallisesti merkinnyt myös lapsen siirtämistä toiseen maahan.

Näissä olosuhteissa lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan liittyneet A:n kääntämistä vastaan puhuvat seikat olivat muita ulkomaalaislain 146 §:ssä tarkoitettussa kokonaisharkinnassa huomioon otettavia seikkoja painavampia. A:ta ei siten tullut kääntää, vaan hänen kansainvälistä suojelua koskeva hakemuksensa oli tapaukseen liittyvien yksilöllisten seikkojen vuoksi käsiteltävä vastuunmäärittämisasetuksen 17 artiklan 1 kohdan nojalla Suomessa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 604/2013 kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen

vahvistamisesta (uudelleenlaadittu vastuunmäärittämisasetus, ns. Dublin III) 3 artikla 1–2 kohta, 6 artikla 1 kohta, 17 artikla 1 kohta, 20 artikla 3 kohta

Suomen perustuslaki 9 § 3 momentti
Ulkomaalaislaki 146 § 1 momentti

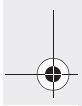
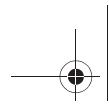
KHO:2016:84

Vesilaki – Voimalaitoksen rakentaminen – Kalatalousvelvoite – Kalan kulku – Ankerias-kourun rakentaminen – Kalatalousvelvoitteen muuttaminen – Velvoitteen kohtuullisia kustannuksia vastaava kalatalousmaksu – Kalatalousmaksun määrä

Vesistötoimikunnan 21.8.1943 myöntämässä voimalaitosluvassa edellytettyä ankeriaskourua ei ollut rakennettu. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oli hakenut velvoitteen muuttamista kalatalousmaksuksi, koska ankerias-kourun rakentaminen ei Suomen rannikolle nousevien ankerioiden vähäisen määrän ja alempana joessa olevien voimalaitospatojen ankerioiden nousun estävän vaikutuksen vuoksi ollut enää tarkoituksenmukaista.

Aluehallintovirasto oli hyväksynyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen teettämän, ankeriaskourun rakentamis- ja ylläpito-kustannuksia koskevan laskelman perustelut ja lopputuloksen suuruusluokan, ja laskennallisen kustannusarvion perusteella määrännyt vuotuisen kalatalousmaksun suuruuden. Hallinto-oikeus oli voimalaitoksen omistajan valituksesta alentanut maksun määrää.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vesilain (264/1961) 2 luvun 22 §:n 4 momentin perusteella muutetun velvoitteen on siitä riippumatta, onko velvoitteen sisältönä maksun suorittaminen vai muu toimenpide, oltava sellainen, että kalataloudelle aiheutuvaa vahinkoa saadaan sen avulla ehkäistyksi tai vähennetyksi ainakin yhtä tehokkaasti kuin alkuperäisen velvoitteen avulla on ollut mahdollista. Maksun suuruus ei siten perustu kustannukseen, joka maksulla korvattavasta toimenpiteestä luvan saajalle aiheutuisi, vaan peruste on maksulla rahoitettavilla toimenpiteillä kalastolle ja kalastukselle saavutettava hyöty. Kun joen

merkityksestä ankeriaalle ja sen pyynnille ei ollut saatavissa tarkkaa selvitystä joen rakentamisesta kuluneen pitkän ajan ja ankeriaan joessa esiintymisen puutteellisen dokumentoinnin vuoksi, kalatalousvelvoitetta vastaavan maksun suuruutta määriteltäessä vertailuarvoksi voitiin ottaa kustannus, joka kalatalousvelvoitteen mukaisista toimenpiteistä maksun määrittelyhetkellä aiheutuisi. Koska kysymyksessä on kokonaisarvio, on lähtökohtana pidettävä arvioitua kustannusta, josta ei ole vähennetty luvan saajan itsensä mahdollisesti tekemän työn osuutta.

Kun lisäksi otettiin huomioon se etu, jonka voimalaitoksen omistaja oli ankeriaskourua koskevan velvoitteen vuosia jatkuneen laiminlyönnin johdosta saanut, hallinto-oikeuden päätös, jolla kalatalousmaksun määrää oli voimalaitoksen omistajan valituksesta alennettu, kumottiin ja aluehallintoviraston päätös saatettiin voimaan. (toim.)

Vesilaki (264/1961) 2 luku 22 ja 22c §

Ks. vesilaki (587/2011) 3 luku 14 § ja 22 § 1 momentti
Ks. KHO 2012:52

KHO:2016:85

Viranomaisen passiviteetti – Kunnallinen viranhaltija – Palkkaa tai muuta taloudellista etuutta koskeva vaatimus – Asian vireillepano kunnassa – Hallintoriitahakemus – Kunnan velvoite ratkaista asia – Asian jääminen ratkaisematta kunnassa – Hakemuksen siirtäminen kunnalle

A oli vaatinut hallinto-oikeuteen 12.12.2014 toimittamassaan hallintoriitahakemuksessa, että T:n koulutuslautakunta tai T:n kunta veloitetaan suorittamaan hänelle virkasuhteeseen perustuvia korvauksia yli 10000 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkeineen 1.9.2011 lukien sekä vahingonkorvausta. Asiassa oli hakemuksen mukaan kysymys muun ohella ylityökorvauksista, joiden perusteena olivat A:lle ennen irtisanomista järjestetyt ohjauskeskustelut ja työnohjaus, ateriakorvauksista, vuosilomakorvauksesta sekä maksamatta jääneestä palkasta.

Hallinto-oikeus jätti hallintoriitahakemuksen ja vahingonkorvausvaatimuksen tutkimatta. Hal-

lintoriitahakemus jätettiin tutkimatta sillä perusteella, että palkka-saatavaa ja muuta taloudellista etuutta koskevat vaatimukset tuli ratkaista kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 55 ja 50 §:n mukaisessa järjestyksessä eli viranhaltijan oli vaadittava suoritusta työnantajalta, jonka päätökseen haetaan muutosta viranhaltijain mukaisesti kunnallisvalituksin. Asiaa ei siten voitu käsitellä hallintoriitana.

Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen siltä osin kuin hallinto-oikeus oli jättänyt hallintoriitahakemuksen tutkimatta ja siirsi asian T:n kunnan ratkaistavaksi kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 55 §:n mukaisena hakemusasiassa. A oli toimitanut 2.8.2011 sähköpostitse kunnan palkanlaskentaan viran hoitoonsa liittyvän palkkaa ja muita taloudellisia etuuksia koskevan hakemuksen. Kunta ei ollut käsitellyt eikä ratkaissut asiaa. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja hallintolain perusteella kunnalla oli työnantajana velvollisuus ratkaista sille toimitettu hakemus. Ratkaisuvaihtoehto ei riippunut siitä, mikä mahdollisesti oli ratkaisun lopputulos. Kun otettiin huomioon, että opettaja oli jo pannut asian vireille kunnassa saamatta siihen kuitenkaan muutoksenhakukelpoista ratkaisua, hallinto-oikeuden päätös jättää tutkimatta opettajan vaatimukset oli tästä syystä virheellinen.

Suomen perustuslaki 21 §

Euroopan ihmisoikeussopimus

6.1 artikla

L kunnallisesta viranhaltijasta 50 §

1 momentti ja 55 §

Hallintolaki 2 § 1 ja 2 momentti,

16 §, 18 § 1 momentti, 19 §, 22 §

2 momentti, 23 § 1 momentti

L sähköisestä asioinnista viran-

omaistoiminnassa 9 § 2 momentti,

10 § 1 momentti, 13 § 1 momentti

Hallintolainkäyttölaki 69 § 1 momentti

KHO:2016:86

Ulkomaalaisasia – Maahantulo-kielto – Maahantuloikiellon peruuttaminen – Unionin kansalaisen perheenjäsen – Yleinen järjestys ja turvallisuus – Rikokset – Siteet Suomeen

Serbian kansalainen A oli hakenut Maahanmuuttovirastolta hänelle vuonna 2009 määrätyn, toistaiseksi

voimassa olleen koko Schengen-alueetta koskeneen maahantuloikiellon peruuttamista. A:n aviopuoliso oli Suomen kansalainen, joka oli käyttänyt unionin kansalaisen oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen oleskellen Ruotsissa vuosina 2008–2013 ja palaamalla sittemmin Suomeen. A:han, joka oli unionin kansalaisen perheenjäsen, oli näin ollen sovellettava ulkomaalaislain 10 luvun säännöksiä. Maahanmuuttovirasto oli muuttanut maahantuloikiellon määräaikaiseksi ja rajoittanut sen koskemaan vain Suomea.

A oli syyllistynyt Suomessa vuosina 2000–2007 toistuvasti rikoksiin, mukaan lukien huumausaine- ja väkivaltarikoksiin, joista hänet oli tuomittu useisiin vankeusrangaistuksiin. A:n voitiin edelleen katsoa muodostavan ulkomaalaislain 156 §:n 1 momentissa ja 170 §:n 1 momentissa sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla todellisen, välittömän ja riittävän vakavan uhan yleiselle järjestykselle ja yleiselle turvallisuudelle. Vaikka edellä tarkoitettu arvio ei voinut unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella annetun direktiivin 2004/38/EY ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perustua yksinomaan rikoksiin, ei tämä tarkoittanut, ettei A:n aiempaa rikollisuutta tullut lainkaan huomioida arvioitaessa hänelle määrätyn maahantuloikiellon peruuttamisen edellytyksiä. Arvioinnissa oli kuitenkin otettava huomioon myös A:n perhesiteet Suomessa asuvaan aviopuolisoonsa ja lapseen.

Asiassa ei ollut ilmennyt ulkomaalaislain 170 §:n 2 momentissa tarkoitettua muutosta oloissa tai tärkeää henkilökohtaista syytä, joiden vuoksi maahantuloikielto olisi tullut Suomen osalta peruut-taa.

Ulkomaalaislaki 6 § 1 momentti,

146 §, 153 §, 154 § 1 momentti

1 kohta, 156 § ja 170 §

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY 3 artikla

1 kohta, 27 artikla 1 ja 2 kohta sekä

32 artikla 1 kohta

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-202/13, Mc-

Carthy ym., C-33/07, Jipa, sekä C-

145/09, Tsakouridis

KHO:2016:87

Luonnonsuojelu – Viranomaisen valitusoikeus – Valvottavana oleva julkinen etu – Suomen riistakeskus – Riistatalous – Yleisen edun valvonta – Kansallispuisto – Rauhoitussäännös – Luvanvarainen poikkeus rauhoitussäännöksestä – Metsästys kansallispuistossa – Hirvi – Valkohäntäpeura

Metsähallitus oli käsitellyt metsästyseuran hakemukset, jotka koskivat hirven ja valkohäntäpeuran metsästystä kansallispuistossa, luonnonsuojelulain mukaisina poikkeuslupahakemuksina kansallispuiston rauhoitussäännöksistä. Metsähallitus oli hylännyt hakemukset.

Suomen riistakeskuksella ei ollut oikeutta valittaa Metsähallituksen päätöksistä. Valitusoikeus ei ollut sen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen. Hallinto-oikeuden oli siten tullut jättää Suomen riistakeskuksen valitus tutkimatta. Asia tutkittiin metsästyseuran valituksesta.

Harkitessaan luonnonsuojelulain mukaisen poikkeuksen myöntämisen edellytyksiä Metsähallitus käyttää sille lain mukaan kuuluvaa harkintavaltaa, jota rajoittavat hallintolain 6 §:n mukaiset hallinnon oikeusperiaatteet. Kun otettiin huomioon kansallispuistossa aiotun hirven metsästyksen perusteista ja tarpeesta esitetty selvitys, Metsähallituksen ei voitu katsoa käyttäneen harkintavaltansa väärin, kun se oli hirven metsästyksen osalta hylännyt metsästyseuran hakemuksen. Asiassa saatu selvitys ei myöskään valkohäntäpeuran osalta osoittanut, että Metsähallitus olisi poikkeuslupahakemuksen hylätyssään käyttänyt väärin harkintavaltansa. (toim.)

Luonnonsuojelulaki 15 § 1 momentti 2 kohta (58/2011) ja 3 kohta sekä 61 § 3 momentti
Riistahallintolaki 2 § 2 momentti 1 ja 5 kohta
Hallintolainkäyttölaki 6 §

KHO:2016:88

Jätelaki – Kunnan velvollisuus yhteistoimintaan – Kuntien yhteinen toimielin – Sopimus

yhteisestä jätelautakunnasta – Kunnallinen itsehallinto

Savonlinnan alueellinen jätelautakunta oli Savonlinnan kaupungin hallinto-organisaatioon perustettu kuntalain 77 §:ssä tarkoitettu kuntien yhteinen toimielin, joka toimi jätelain 23 §:n mukaisena jätehuoltoviranomaisena jätelain 43 §:n mukaisen kuntien omistaman yhtiön, Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy:n toimialueen kunnissa. Alueellista jätelautakuntaa koskevan sopimuksen 13 kohdan mukaan sopimus tuli voimaan sopimuksen hyväksyneiden kuntien osalta kunkin kunnanvaltuuston hyväksyttyä sopimuksen. Sulkavan kunta ei ollut allekirjoittanut alueellista jätelautakuntaa koskevaa sopimusta, eikä Sulkavan kunnanvaltuusto ollut sitä hyväksynyt.

Jätelain 23 §:n 2 momentin mukainen viranomaisyhteistyötä koskeva velvoite koski myös Sulkavan kuntaa, joka oli siirtänyt kunnan vastuulle kuuluvan jätteen vastaanoton ja käsittelyn Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy:lle. Sillä, että kunta oli osakkaana jätehuolto-yhtiössä omistamansa Sulkavan Palvelut Oy:n kautta, ei ollut asian arvioinnin kannalta merkitystä. Jätelain 23 §:n 2 momentin mukaisesta viranomaisyhteistyötä koskevasta velvoitteesta ei kuitenkaan suoraan seurannut, että Savonlinnan alueellinen jätelautakunta olisi ollut toimivaltainen tekemään Sulkavan kuntaa sitovia päätöksiä.

Perustuslain 121 §:n vakiintuneiden tulkintaperiaatteiden mukaan kuntien oli pakollisen yhteistoiminnan osaltakin voitava keskenään sopia yhteistoiminta-alueen päätöksentekojärjestelyistä. Myös jätelain 23 §:n 2 momentin mukaisen yhteistoiminta-alueen kuntien yhteisen toimielimen toimivallan edellytyksenä on kuntien välinen sopimus yhteisestä jätehuoltoviranomaisesta ja yhteisessä viranomaisessa noudatettavasta päätöksentekomenettelystä. Savonlinnan alueellisella jätelautakunnalla ei näin ollen ollut toimivaltaa tehdä Sulkavan kuntaa koskevia päätöksiä. (toim.)

Jätelaki (646/2011) 23 § 1 momentti ja 43 § 1 momentti
Kuntalaki (365/1995) 76 § 1 momentti, 77 § 1 momentti ja 90 § 2 momentti

Suomen perustuslaki 121 § 1 momentti
Ks. KHO 2014:144

KHO:2016:89

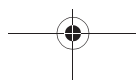
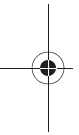
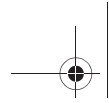
Kunnallisvalitus – Maankäyttö-sopimus – Poikkeamispäätös – Lisärakennusoikeus – Yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvat kustannukset – Harkintavallan väärinkäyttö – Lainvastaisuus

Kaupunginhallitus oli hyväksynyt kaupungin ja yhtiön välisen kunnallistekniikan rakentamissopimukseksi otsikoidun sopimuksen. Sopimus liittyi vireillä olevaan yhtiön poikkeamishakemukseen, jolla yhtiö oli hakenut omistamalleen tontille 9 000 km² lisää rakennusoikeutta yritystoiminnan varastotilojen laajentamista varten. Sopimuksen mukaan yhtiön tuli maksaa kaupungille maankäyttö- ja rakennuslain 91 a §:n mukaisena yhdyskuntarakentamisen kustannusten ulkoisen kunnallistekniikan korvauksena lisääntyneestä teollisuus- ja varastotilan rakennusoikeudesta 540000 euroa. Tontille asemakaavassa osoitettu noin 44000 km²:n suuruinen rakennusoikeus oli jo käytetty lähes kokonaan.

Hallinto-oikeus oli kumonnut kaupunginhallituksen päätöksen toimivallan ylittämisen ja lainvastaisuuden perusteella. Kaupunginhallitus valitti hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, koska kysymys ei ollut asemakaavahankkeesta, että maankäyttö- ja rakennuslain 12 a luvun kaavoitusmenettelyä koskevat säännökset syrjäytyivät kokonaan. Tällöin syrjäytyivät myös maankäyttö- ja rakennuslain 91 b §:ssä säädetyt edellytykset maankäyttö-sopimuksen tekemiselle. Menettelyllisten vaatimusten syrjäyttämistä ei voitu perustella yksinomaan sillä, että maanomistajalla oli maankäyttö- ja rakennuslain

91 a §:n nojalla velvollisuus osallistua kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Sopimuksessa määritetyn korvauksen ei ollut selvitetty perustuvan kaupungille jo toteutuneisiin tai kaupungille tulevaisuudessa aiheutuviin kustannuksiin. Korvauksen oli tapauksen olosuhteet huomioon ottaen katsottava siten olleen pelkästään korvausta

yhtiölle poikkeamispäätöksellä myönnettävästä lisärakennusoikeudesta.

Korvauksen vaatimista tontinomistajalta yksinomaan sillä perusteella, että tontin rakennusoikeus myönteisen poikkeamispäätöksen johdosta lisääntyi, ei pidetty maankäyttö- ja rakennuslain 12a luvun säännökset sekä hallintolain 6 §:n vaatimukset huomioon ottaen lainmukaisena. Kaupunginhallitus oli näissä oloissa hyväksyessään sopimuksen käyttänyt harkintavaltaansa muuhun tarkoitukseen kuin se oli lain mukaan ollut käytettävissä ja siten ylittänyt toimivaltansa. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulos pysytettiin.

Kuntalaki (365/1995) 90 § 2 momentti (1375/2007)

Hallintolaki 6 §

Maankäyttö- ja rakennuslaki 20 § 1 momentti, 91a § 1 ja 2 momentti, 91b § 1 ja 3 momentti

KHO:2016:90

Julkinen hankinta – Hankintamenettelyn keskeyttäminen toistamiseen – Aikaisempi muutoksenhaku keskeyttämisen syynä – Väliaikainen järjestely vai kielletty suorahankinta – Hyvitysmaksun edellytykset

Hankintayksikkö oli järjestänyt IV-tarvikkeiden ja asennusten hankinnasta tarjouskilpailun. Hankintayksikkö oli 23.4.2013 tekemällään päätöksellä keskeyttänyt hankintamenettelyn. Yhtiö A teki hankinnan keskeyttämistä koskevasta päätöksestä markkinaoikeudelle valituksen, jonka markkinaoikeus 31.10.2013 antamallaan päätöksellä hylkäsi.

Hankintayksikkö ilmoitti 14.5.2013 uudesta IV-tarvikkeiden ja asennusten hankinnasta. Hankintayksikkö ilmoitti kuitenkin jo 22.5.2013 julkaistulla hankintailmoituksella tämän hankintamenettelyn keskeyttämisestä sekä hyväksyi 24.9.2013 tekemällään kirjallisella päätöksellä kyseisen hankinnan keskeyttämisen. Perusteena mainitun toisen hankintamenettelyn keskeyttämiselle oli se, että A oli valittanut 23.4.2013 tehdystä hankinnan keskeyttämispäätöksestä markkinaoikeuteen.

A valitti markkinaoikeuteen katsoen, että hankintayksikkö

hankki IV-tarvikkeita ja asennuksia julkisista hankinnoista annettujen oikeusohjeiden vastaisesti suorahankintana ilman kilpailutusta. Markkinaoikeus hylkäsi A:n valituksen. Markkinaoikeuden päätöksen mukaan hankintayksikön tekemissä IV-tarvikkeiden ja asennusten hankinnoissa oli ollut kysymys julkisista hankinnoista annetun lain (hankintalaki) 93 §:ssä tarkoitetusta hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi A:n valituksesta, toisin kun markkinaoikeus, että hankintayksikkö oli menetellyt asiassa julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisesti. Hankintayksikön tekemä hankinnan toinen keskeytyspäätös voitiin ottaa huomioon arvioitaessa hankintayksikön menettelyä kilpailuttamisvelvoitteen noudattamisessa. Hankintayksiköllä ei ollut hankintalain 73a §:n mukaista todellista ja perusteltua syytä keskeyttää aloittamaansa hankintamenettelyä A:n edellisestä hankinnan keskeyttämispäätöksestä tekemän valituksen perusteella. Hankintayksikön menettelyssä ei kokonaisuutena arvioiden ollut kysymys hankintalain 93 §:ssä tarkoitetusta hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä vaan hankintasäännösten vastaisesta suorahankinnasta.

Korkein hallinto-oikeus kumosi markkinaoikeuden päätöksen ja otti seuraamusten määräämistä varten asian välittömästi ratkaistavakseen. Koska hankinnasta oli sittemmin järjestetty tarjouskilpailu, hankintalain 94 §:n 1–3 kohdan mukaiset ensisijaiset reaalisuoraamukset eivät tulleet kysymykseen. A:n hyvitysmaksuvaatimuksen osalta korkein hallinto-oikeus katsoi, että asiassa ei ollut edellytyksiä määrätä hankintayksikköä maksamaan A:lle hyvitysmaksua siltä ajalta, kun hankintaa oli ennen tarjouskilpailun järjestämistä toteutettu suorahankintana.

Laki julkisista hankinnoista 27 §, 73a §:n 1 momentti, 93 § sekä 94 §:n 1 momentin 4 kohta

KHO:2016:91

Maankäyttö ja rakentaminen – Rakennusvalvonta – Hallintopakko – Uhkasakko – Rakennuslupa – Ajan kuluminen –

Yleinen etu – Painava syy – Kuolinpesä

A oli 1970-luvulla rakentanut vapaa-ajan käyttöönsä varten rakennuksia saareen, joka oli pinta-alaltaan noin 200 m².

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana kysymys siitä, oliko kunnan rakennus- ja ympäristölautakunta voinut sakon uhalla velvoittaa rakennusten omistajaksi sittemmin tulleen A:n kuolinpesän poistamaan saarella olevat rakennukset sillä perusteella, ettei niille ollut maankäyttö- ja rakennuslaissa edellytetyjä lupia.

Rakennuksille ei saadun selvityksen perusteella ollut rakennuslupia. 1950-luvulla kunnalta mahdollisesti annetulla suullisella luvalla ei katsottu olevan merkitystä arvioitaessa 1970-luvulla rakennuslain voimassa ollessa ja mahdollisesti sen jälkeen rakennettujen rakennusten luvallisuutta. Kyseessä oleva kooltaan vähäinen saari sijaitsi alueella, joka oli voimassa olevassa yleiskaavassa varattu MU-alueeksi ja jolla rakentaminen oli kaavamääräyksellä kielletty.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että rakennus- ja ympäristölautakunnalla oli edellä mainitut seikat huomioon ottaen ollut painava ja yleisen edun kannalta perusteltu syy määrätä saarella olevat rakennukset poistettaviksi huolimatta siitä, että rakennukset olivat olleet saarella useita kymmeniä vuosia ilman, että viranomaiset olivat puuttuneet asiaan.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 125 § 1 momentti, 167 § 1 momentti ja 182 § 1 ja 2 momentti
Uhkasakkolaki 6 § 3 momentti

KHO:2016:92

Lastensuojelu – Oikeus jälkihuoltoon – Avohuollon tukitoimena tapahtunut sijoitus – Kiireellinen sijoitus

Lapsella, joka oli sijoitettu yksin kodin ulkopuolelle yhtäjaksoisesti yli kuuden kuukauden ajaksi niin, että ajanjakson alkuun ja loppuun sijoittui kiireellinen sijoitus ja keskelle noin neljän ja puolen kuukauden avohuollon sijoitus, oli oikeus jälkihuoltoon lastensuojelulain 75 §:n 1 momentin toisen virkkeen nojalla, vaikka avohuollon tukitoi-

mena tapahtuneen sijoituksen kes-
to oli alle kuusi kuukautta.

Lastensuojelulaki 4 § ja 75 § 1 mo-
mentti

KHO:2016:93

Maa-ainelupa – Kalliokivi- aineksen ottaminen – Arvokas kallioalue – Kaunis maisema- kuva – Luonnon merkittävät kauneusarvot – Maakuntakaava – Kaavamääräykset – Kaavamer- kintä – Katselmus

Suunniteltu 3,7 hehtaarin laajui-
nen kalliokiviaineksen ottoalue si-
joittui maakuntakaavassa valta-
kunnallisesti arvokkaaksi geologi-
seksi muodostumaksi ohjeellisella
ge2-merkinnällä luokitellulle kal-
lioalueelle. Ge2-merkintä perustui
Suomen ympäristökeskuksen
vuonna 1996 valmistuneeseen Hä-
meen läänin luonnon- ja maise-
mansuojelun kannalta arvokkai-
den kalliioalueiden selvitykseen,
jonka mukaan kallioalue oli luoki-
teltu hyvin arvokkaaksi (arvokuo-
ka 3 asteikolla 1–7). Kalliioalueen
pinta-ala oli noin 94 hehtaaria.
Maa-aineksa oli tarkoitus ottaa
kymmenen vuoden aikana noin
700 000 km³. Ottoalue ympäristöi-
neen oli kaavoittamatonta maa- ja
metsätalousaluetta.

Korkein hallinto-oikeus totesi,
että ottamisalueella ei asiakirjojen
ja katselmushavaintojen perusteel-
la ollut jyrkänkänteitä, rotkoja tai silo-
kallioseinämiä. Ottamisalueella tai
aivan sen lähiympäristössä ei ollut
muitakaan yksittäisiä erikoisia
luonnonesiintymiä. Sellaisina pi-
dettävät kalliojyrkänkänteet ja rotkot
sijaittivat ottamisalueen ulkopuo-
lella. Ottamisalue sijoittui maini-
tun 94 hehtaarin laajuisen kallio-
alueen reunaan. Kalliioaluekoko-
naisuuden kannalta maa-ainesten
ottamisella hankealueelta ei ollut
merkittäviä vaikutuksia. Hank-
keen vaikutukset alueen kauko-
maisemaan eivät myöskään olleet
huomattavia. Ottamista ei ulotettu
laajemman kallioalueen korkeim-
mille lakialueille eikä ottaminen si-
ten merkinnyt kalliioalueselvityk-
sessä mainittujen jylhien metsänä-
köalojen muuttumista. Hankkees-
ta sellaisenaan ei aiheutunut kal-
lioaluekokonaisuuden muodosta-
man maisemakuvan ja muiden sii-
hen liittyvien kauneusarvojen tu-
houtumista.

Maa-aineluvan myöntäminen
puheena olevan kallioalueen reu-
nalle ei välttämättä merkinnyt sitä,
että uusia maa-ainelupia voitai-
siin myöhemmin myöntää laajem-
min kallioalueelle. Kunkin suunni-
telman mukaista hanketta oli ar-
vioitava maa-ainelaisissa säädetty-
jen edellytysten nojalla itsenäisesti
ja niiden vaikutusten perusteella,
joita hankkeella oli kallioalueen
luontoarvoille. Maakuntakaavan
arvokkaan kallioalueen merkin-
nällä (ge2) ei ollut välitöntä oikeu-
dellista merkitystä. Kunnanhalli-
tus ei ollut voinut hylätä hakemus-
ta sillä perusteella, että ottamistoi-
minta oli vastoin maa-ainelain
3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa. Ha-
kijan valituksesta hallinto-oikeu-
den ja kunnanhallituksen päätök-
set kumottiin ja asia palautettiin
kunnanhallitukselle uudelleen kä-
siteltäväksi. (toim.)

Maa-ainelaki 3 § 1 momentti 1 ja
2 kohta

Verotusasiat

KHO:2016:60

Henkilökohtaisen tulon verotus – Kotitalousvähennys – Ulko- mailla tehty työ – Riittävä selvi- tys – Palvelujen tarjoamisen vapaus – Henkilöiden vapaa liik- kuvuus – Taannehtivuus

A vaati vuonna 2013 tekemällään
oikaisuvaatimuksella kotitalous-
vähennystä Ranskassa suoritettusta
A:n Ranskassa sijaitsevaan vapaa-
ajan asuntoon kohdistuvasta työs-
tä maksetuista työkorvauksista
vuosilta 2007–2011. A:lla oli työn
suorittajista rekisteriotteet, joiden
mukaan yritykset olivat Ranskan
yritysrekisterissä. A:lla ei kuiten-
kaan ollut esittää Ranskan viran-
omaisen antamia todistuksia siitä,
että suorituksen saajat olisivat
Ranskan verorekisterissä tai siitä,
ettei suorituksen saajilla ollut en-
nakkoperintälain 26 §:ssä mainit-
tuja laiminlyöntejä. Saadun selvi-
tyksen mukaan Ranskassa ei ole
suomalaista ennakkoperintäreki-
steriä vastaavaa rekisteriä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että kotitalousvähennyksen saami-
seksi toisessa ETA-valtiossa teh-
dystä työstä voitiin edellyttää, että
verovelvollinen hankkii mainitun
valtion viranomaisilta sellaisen
selvityksen suorituksensaajista,

joka tuossa valtiossa on mahdolli-
ta saada. Syrjimättömyyden vaati-
mus sekä EU-oikeudessa nouda-
tettavat suhteellisuus- ja tehok-
kuusperiaatteet huomioon ottaen
Verohallinto ei sitä vastoin voinut
asettaa kotitalousvähennyksen hy-
väksymisen edellytykseksi sellai-
sen selvityksen esittämistä, mitä
toisesta ETA-valtiosta ei käytän-
nössä ollut saatavissa.

A ei ollut pyynnöstään huoli-
matta saanut Verohallinnolta oh-
jausta siitä, minkälainen Ranskan
viranomaisilta käytännössä saat-
avissa oleva selvitys oikeuttaisi ko-
titalousvähennykseen, kun Rans-
kan viranomaiset eivät suostuneet
antamaan selvitystä Verohallin-
non lomakkeella 14C. Verovelvol-
lisen kotitalousvähennystä koske-
vaa vaatimusta ei voitu hylätä sillä
perusteella, ettei verovelvollinen
ollut itse pystynyt selvittämään si-
tä, minkälaisia selvityksiä Rans-
kasta oli saatavissa.

Kun otettiin huomioon, että tu-
loverolain 1.1.2013 voimaan tullut-
ta 127b §:n 2 kohtaa sovellettiin ta-
kautuvasti vuonna 2007 ja sen jäl-
keen tehtyyn työhön ja se, että
A:lla ei ollut työstä sopiessaan syy-
tä edellyttää suorituksensaajilta to-
distusta ilmoitus- ja maksuvelvol-
lisuuden täyttämistä, näissä
oloissa A:n esittämiä selvityksiä oli
pidettävä tuloverolain 127b §:n
2 kohdan edellyttäminä selvityk-
sinä.

A:n valitus hyväksyttiin ja asia
palautettiin Verohallinnolle mui-
den kotitalousvähennystä koske-
vien edellytysten tutkimiseksi.

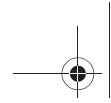
Verovuodet 2007–2011.

Tuloverolaki 127b § 2 kohta (785/
2012)
SEUT 21 ja 56 artikla

KHO:2016:61

Henkilökohtaisen tulon verotus – Kotitalousvähennys – Ulko- mailla tehty työ – Aiemmin lain- voimaisesti ratkaistu asia – Oikeusvoima – Asian tutkimi- nen uudestaan muuttuneen takautuvan lainsäädännön joh- dosta

A oli ensimmäisen kerran vaatinut
kotitalousvähennystä Espanjassa
sijaitsevaan vapaa-ajanasuntoon
espanjalaisen yrityksen toimesta
tehdystä töistä verovuosilta 2008
ja 2009 antamissaan veroilmoituk-

sisä. Nämä vaatimukset oli lainvoimaisesti hylätty verovuoden 2008 osalta hallinto-oikeuden vuonna 2011 tekemällä päätöksellä, johon korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt valituslupaa, ja verovuoden 2009 osalta hallinto-oikeuden vuonna 2012 tekemällä päätöksellä. A oli vuonna 2013 tehnyt samoilta verovuosilta uuden samaa asiaa koskevan oikaisuvaatimuksen kotitalousvähennyksen saamiseksi. Oikaisulautakunta oli hylännyt vaatimuksen.

A:n veroilmoituksillaan esittämään vaatimukseen kotitalousvähennyksestä oli sovellettu tuolloin voimassa ollutta tuloverolain 127b §:n 2 kohtaa (1218/2006), jonka mukaan vähennyksen saaminen edellytti, että suorituksensaaja oli merkitty ennakkoperintälain 25 §:ssä tarkoitettuun ennakkoperintärekisteriin. Nyt korkeimmasa hallinto-oikeudessa ratkaistavana olevaan asiaan oli sovellettava tuloverolain 127b §:n 2 kohtaa (785/2012), jota säännöksen voimaantulosäännöksen mukaan sovelletaan takautuvasti työhön, joka on tehty vuonna 2007 tai sen jälkeen. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan tämän säännöksen soveltamisedellytykset olivat olennaisesti erilaiset kuin aiemmin voimassa olleen säännöksen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kysymys ei ollut sillä tavoin samasta lainvoimaisesti ratkaistusta asiasta, ettei A:n vuonna 2013 tekemään oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä tekemää valitusta olisi hallinto-oikeudessa voitu tutkia. Äänestys 4–1.

Verovuodet 2008–2009.

Tuloverolaki 127b § 2 kohta (785/2012)

KHO:2016:62

Elinkeinotulon verotus – Ennakkopäätösvalitus – Tulon jaksoittaminen – Peli – Virtuaaliraha

Yhtiö kehitti mobiililaitteisiin pelejä, joita varten pelaaja voi maksua vastaan ostaa sovelluskauppojen kautta pelikohtaista pelirahaa. Pelirahalla pelaaja voi hankkia erilaisia hyödykkeitä pelissä. Tulon ei katsottu syntyvän vielä silloin, kun pelaaja hankki pelirahaa, vaan vasta silloin, kun pelaaja osti hyödykkeen pelirahalla. Tuloutusajankohdan määräytyi siten sen ajankohdan

mukaan, jolloin yhtiö luovutti pelirahalla ostetut hyödykkeet pelaajalle. Verovuosi 2013.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 19 § 1 momentti

KHO:2016:67

Vakuutusmaksuvero – Verosta vapaa vakuutusmaksu – Ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävä ilma-alus

A Oy oli suorittanut vakuutusmaksuveroa ilma-aluksiin kohdistuvista vahinkovakuutuksista siltä osin kuin ilma-aluksia oli käytetty kotimaanliikenteeseen. A Oy:n esittämän selvityksen mukaan kysymyksessä olevien vakuutusten kohteena olleiden ilma-alusten kotimaan lentojen osuus oli ollut kaikkien alusten ja eri kuukausien osalta alle 50 prosenttia.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että ilma-alkukset olivat vakuutusmaksuverolain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettäviä ilma-aluksia ja että niiden vakuutusmaksun vapauttaminen verosta koski vakuutusmaksua kokonaisuudessaan. Verosta vapautuksen edellytyksiä ei tullut arvioida vuorokausikohtaisesti.

Vakuutusmaksuveron palautushakemukset tilikausilta 1.1.–31.12.2009 ja 1.1.–31.12.2010. Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta 1 § ja 4 §

KHO:2016:69

Arvonlisävero – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Rahoituspalvelu – Erityisen sijoitusrahaston käsite – Sijoitusrahaston hallinnointi

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että vain sellaista sijoitusta, joka on valtion erityisen valvonnan alainen, voidaan pitää arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettuna erityisenä sijoitusrahastona, jonka hallinnointi on saman direktiivin kohdan mukaan vapautettava arvonlisäverosta. Vaikka A Oy oli osakeyhtiömuotoinen sijoitusrahasto, se ei ollut kuitenkaan yhteissijoitusyrityksistä annetussa direktiivissä 85/611/ETY tarkoitettu yhteissijoitusyritys. A Oy ei myöskään ollut vaihtoehtorahaston hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihto-

ehtorahasto eikä yhtiön harjoittamaa toimintaa koskenut mikään muukaan sijoitusrahastoja koskeva erityislaki. Koska A Oy:tä ei voida pitää arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna erityisenä sijoitusrahastona, sen toisesta jäsenvaltiosta ostamat palvelut eivät olleet erityisen sijoitusrahaston hallinnointipalveluja eivätkä arvonlisäverolain 42 §:ssä tarkoitettuja rahoituspalveluja.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 16.10.2015–31.12.2016.

Arvonlisäverolaki 42 §
Laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014) 1 § ja 4 §
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 135 artikla 1 kohta g alakohta
Yhteissijoitusyrityksistä annettu neuvoston direktiivi 85/611/ETY 1 artikla 2 kohta
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-595/13, Fiscale Eenheid X

KHO:2016:71

Elinkeinotulon verotus – Korkojen vähennyskelpoisuus – Konserniavustus – Konsernin sisäinen järjestely – Tulon allokointi – Sivuliike – Verosopimus – Veron kiertäminen

A-konsernissa toteutettiin vuonna 2006 konsernin sisäinen järjestely, jossa tanskalaisen A A/S:n täysin omistama tanskalainen tytäryhtiö AA A/S perusti ensin Suomeen tässä asiassa valittajana olevan AAA-nimisen sivuliikkeen. Tämän jälkeen A A/S myi konsernin suomalaisen liiketoimintayhtiön B Oy:n osakkeet AA A/S:lle siten, että kauppakirja tehtiin myyjäyhtiön ja ostajayhtiön Suomen sivuliikkeen AAA:n kesken. Osakkeiden kauppahinta oli 650 miljoonaa euroa. Sivuliikkeeseen kohdennettiin osakepääomaa 150 miljoonaa euroa ja velkapääomaa 500 miljoonaa euroa. Velkapääoma perustui A A/S:ltä otettuun lainaan. Lainasopimus tehtiin sivuliikkeen nimissä.

Osakkeita oli kirjanpidossa käsitelty kaupan jälkeen sivuliikkeeseen kuuluvana omaisuutena. Sivuliike oli maksanut lainasta korkoa 5654166,66 euroa vuonna 2006 ja 34500000 euroa erikseen kunkin vuonna 2007–2010. Liiketoimintayhtiö B Oy oli vuodesta 2006

lähtien antanut sivuliikkeelle konserniavustusta, jolla oli katettu sivuliikkeelle kohdennetusta velasta aiheutuneet korkokulut.

Asiassa katsottiin selvitetyn, että sivuliikkeelle oli siirretty toimintoja ja henkilökuntaa vain vähäisissä määrin. Sivuliikkeen edustajien ei ollut näytetty käyttäneen B Oy:n osakkeiden tuottamaa määräysvaltaa. Asiassa oli pikemminkin pääteltävissä, että tällainen määräysvalta kuului AA A/S:n hallitukselle tai koko konsernin emoyhtiölle. B Oy:n osakkeiden ei voitu katsoa olleen sivuliikkeessä harjoitetun elinkeinotoiminnan pysyvässä käytössä eikä osakkeita tullut pitää sivuliikkeen kuulumina varoina. Näin ollen osakkeiden hankinnasta johtuva velkaakaan ei ollut pidettävä sivuliikkeen velkana eikä velan korkoja sille vähennyskelpoisina. Tämän johdosta ei ollut tarpeen arvioida kysymystä siitä, oliko järjestelyyn sovellettava veron kiertämistä koskevaa säännöstä. Verovuodet 2006–2010. Äänestys 3–2 perusteluista.

Tuloverolaki 9 § 1 momentin 2 kohta, 9 § 3 momentti, 10 § 2 kohta ja 13a § (1549/1995)

Laki elinkeinotulon verottamisesta 12 § ja 18 § 1 momentin 2 kohta Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehty sopimus 5 artikla 1 ja 2 kappale, 7 artikla 1, 2 ja 3 kappale, 9 artikla 1 kappale

KHO:2016:72

Elinkeinotulon verotus – Kansainvälisen konsernin sisäinen järjestely – Korkeiden vähennyskelpoisuus – Konserniavustus – Tulon allokointi – Sivuliike – Veron kiertäminen – EU:n sijoitustautumisoikeus – Verosopimus – Syrjäntäkielto

Amerikan yhdysvaltoihin rekisteröity A Inc. hankki ruotsalaisen B AB:n osakkeet omistukseensa 17.3.2008. Hankinnan jälkeen to-

teutettiin sarja konsernin sisäisiä järjestelyjä. A Inc. luovutti osakkeet 20.3.2008 AA Inc. -nimiselle yhdysvaltalaiselle yhtiölle. Samana päivänä osakkeet luovutettiin edelleen AA Inc:n Luxemburgiin perustetun tytäryhtiön AAA Holding Luxembourg S.a.r.l:n ruotsalaiselle tytäryhtiölle AAAA Holding AB:lle. Kauppakirjan mukaan AAAA Holding AB toimi Suomen sivuliikkeen välityksellä. Kauppa toteutui kauppakirjan ehtojen mukaisesti lopullisesti 17.11.2008, kun kaupan toteutukselta edellytetyt viranomaisyhtymät oli saatu ja muut vaaditut selvitykset oli tehty. Ruotsalaisen holding-yhtiön AAAA Holding AB:n omistamat B AB:n osakkeet ja osakkeiden hankintaan liittyvä konsernin sisäinen velka kohdennettiin AAAA Holding AB:n Suomeen perustetulle sivuliikkeelle.

Osakkeiden hankinta rahoitettiin siten, että ensivaiheessa kauppahinta lähes 3 miljardia euroa rahoitettiin AAAA Holding AB:n 17.11.2008 antamalla velkakirjoilla. Velkakirjat oli suunnattu AA Inc:lle. Ne siirrettiin myöhemmin apporttina AAA Holding Luxembourg S.a.r.l.:lle. Velan korkoksi oli sovittu kiinteä vuotuinen 6,897 prosentti korko. AAAA Holding AB allokoi Suomen sivuliikkeelle edellä mainitut B AB:n osakkeiden hankinnan rahoittamiseksi annetut velkakirjat. Osa velasta konvertoitiin AAAA Holding AB:n hallituksen päätöksellä korottomaksi velaksi pääliikkeelle. Korottoman velan määrä oli 2247790069 euroa ja korollisen velan 726000000 euroa. Sivuliikkeen selvityksen mukaan koron vuosittainen määrä oli 50072220 euroa. Lainan takaisinmaksuaika oli seitsemän vuotta päättyen vuonna 2015. Sivuliike ilmoitti konsernin sisäisistä lainoista aiheutuneiksi korkomenoiksi 6278981 euroa vuonna 2008. Asiassa oli lisäksi ilmennyt, että konserniin kuuluva Suomeen perustettu osakeyhtiö oli vuodesta 2009 alkaen antanut sivuliikkeelle konserniavustusta, jolla oli katettu si-

vuliikkeelle allokoidusta velkasta aiheutuneita korkomenoja.

Asiassa oli kysymys siitä, oliko Suomeen perustetulla sivuliikkeellä oikeus vähentää korot verotuksessaan. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kysymyksessä olevaa monivaiheista järjestelyä oli arvioitava kokonaisuutena. Kun otettiin huomioon selvitys, joka koski sivuliikkeen toimintaa Suomessa, oli järjestelylle, jossa B AB:n osakkeet oli siirretty AA Inc:ltä AAAA Holding AB:lle ja allokoitu edelleen sen Suomessa sijaitsevalle sivuliikkeelle, annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastannut asian varsinaista luonnetta ja tarkoitusta, ja järjestelyihin oli ryhdytty verotuksellisista syistä tarkoituksena vapautua suorittavasta verosta konserniavustusjärjestelmää ja korkovähennystä hyödyntämällä vailla verotuksesta riippumattomia liikeloudellisia perusteita. B AB:n osakkeita ei verotuksessa voitu pitää sivuliikkeen harjoittaman liiketoiminnan varoina, eivätkä sivuliikkeen AAA Holding Luxembourg S.a.r.l.:lle maksumat osakehankinnan rahoittamiseksi otetun velan korkomenot näin ollen olleet sivuliikkeelle elinkeinotulon verottamisesta annettussa laissa tarkoitettuja vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnasta johtuneita korkomenoja. Kun järjestely oli katsottava täysin keino-tekoiseksi, ei korkomenojen vähentämisen epäminen ollut myöskään unionin oikeuden tai verosopimuksen syrjäntäkiellon vastaista. Verovuosi 2008. Äänestys 2+1-2

Tuloverolaki 9 § 1 momentin 2 kohta, 9 § 3 momentti, 10 § 2 kohta ja 13a § (1549/1995)

Elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 18 § 1 momentin 2 kohta Laki verotusmenettelystä 28 § Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehty sopimus 5, 7, 9 ja 27 artikla Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 49 ja 63 artiklat